הִלְכוֹת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה סִימָן רלג

רלג זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. ובו ב׳ סְעִיפִים:

א [א]מִי (א) שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה לְאַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת (ב) וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה (ג) [א] יָצָא. וְעִקַּר זְמַנָּהּ מִתְּשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה, [ב]עַד הַלַּיְלָה לְרַבָּנָן, וּלְרַבִּי יְהוּדָה עַד פְּלַג הַמִּנְחָה (ג) שֶׁהוּא עַד סוֹף אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת חָסֵר רְבִיעַ. הַגָּהּ: (ד) וּמִשֶּׁעָרִינָן (ג) שָׁעוֹת אֵלּוּ לְפִי עִנְיַן הַיּוֹם, וְאַף אִם הַיּוֹם אָרוֹךְ מִשֶּׁעָרִינָן (ג) לִשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת וְהֵם נִקְרָאִים שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת, וְכֵן כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁעָרוּ חֲכָמִים בְּשָׁעוֹת מִשֶּׁעָרִינָן לְשָׁעוֹת אֵלּוּ (רמב״ם בפירוש המשנה בפרק קמא דברכות (מ״ג)). [ג]וְאַסִּיקְנָא (ה) דְּעָבֵד כְּמַר עָבֵד וּדְעָבֵד כְּמַר עָבֵד, וְהוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה (ו) לְעוֹלָם כְּחַד (ד) מִנַּיְיהוּ,

א בֵּית יוֹסֵף (ד״ה חומנה) לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ג׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה״ב).
ב בְּרָכוֹת כ״ו (ע״א). ג שָׁם כ״ז (ע״א).

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) יָצָא. אִם בְּדִיעֲבַד הִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ שָׁעָה שִׁבְעִית דְּהַיְינוּ אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת לֹא יָצָא. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״א) וְהַיְד אַהֲרֹן (הגה״ט). וּבֵית יַעֲקֹב סִימָן צ״א פָּסַק דְּיָצָא: (ג) שָׁעוֹת אֵלּוּ. דְּהַיְינוּ מֵהֲנֵץ הַחַמָּה עַד סוֹף שְׁקִיעָתָהּ, וְהוּא כְּמוֹ רְבִיעִית שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. עַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג): (ג) לִשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַיּוֹם מְשֻׁעָרִין לִשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה חֲלָקִים אֲפִלּוּ אִם יִהְיֶה אָרוֹךְ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת, וְכָל חֵלֶק נִקְרָא שָׁעָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן פ״ט סָעִיף קָטָן ג׳: (ד) מִנַּיְיהוּ. פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא יִנְהֹג פַּעַם כָּךְ וּפַעַם כָּךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל בְּיוֹם אֶחָד מִנְחָה אַחַר פְּלַג הַמִּנְחָה וְעַרְבִית קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] יָצָא. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּבְכַרְכֵי יוֹסֵף (סק״ג) כָּתַב דְּלֹא יָצָא, דְּאַף עַל גַּב דִּזְמַנָּהּ אַחַר חֲצוֹת מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין לֹא יָצָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וּבִלְקוּטֵי פְּרִי חָדָשׁ, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן שָׁם (בכרכי יוסף סק״ד) בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (ח״ב) סִימָן תרע״ו דְּמִפְלָג הַמִּנְחָה עַדִיף מִתְּחִלַּת זְמַן מִנְחָה קְטַנָּה כֵּן כָּתַב רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (הו״ד בהגהות מיימוניות פ״ג אות ג), כָּל שֶׁכֵּן מִנְחָה גְּדוֹלָה שֶׁאֵין לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָהּ אֶלָּא מִתּוֹךְ הַדְּחָק עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן י״ז שֶׁהָאֲרִיךְ בְּעִנְיַן אִם מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר שֶׁקִּיעַת הַחַמָּה, וְסֵיַם בָּהּ דְּשָׁמַע מִנַּהּ זִמְנָן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה עַד הַלַּיְלָה עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּשֵׁם הָאֲרִ״י זַ״ל (שער הכוונות דרושי תפילת ערבית) שֶׁיֵּשׁ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה בְּצִינְיָנִים סְגוּרוֹת, וְכֵן לְהַנִּיחַ שְׁתֵּי יָדָיו זוֹ עַל גַּב זוֹ יָמִין עַל שְׂמֹאל, וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּעַרְבִית, וּבְצָרְכִית שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת אֵין צָרִיךְ לִסְגֹּר עֵינָיו, וְצָרִיךְ לוֹמַר עָלֵינוּ אַחַר כָּל שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַיּוֹם (שם דרושי אשרי עלינו לשבח), וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר מִזְמוֹר אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ (תהלים טז) וּמִזְמוֹר ה׳ רוֹעִי (תהלים כג) וּמִזְמוֹר אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי (תהלים קכג) אַחַר כָּל שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת עַיֵּן שָׁם (שלמי ציבור סדר ערבית של חול סי׳ ג אות ט״א):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) שֶׁהִתְפַּלֵּל וְכוּ׳. דְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה כְּנֶגֶד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם תִּקְּנוּהָ, וּזְמַן שְׁחִיטָתוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא, הַתְחָלָתוֹ אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת (ב) וּמֶחֱצָה דְּהַיְנוּ חֲצִי שָׁעָה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְרַק מִשּׁוּם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִין לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹת יָחִיד מִקְדָּם [שֶׁאַחַר הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אָסוּר לְהַקְרִיב שׁוּם קָרְבָּן] לָכֵן הָיוּ מַאֲחֲרִין הַקָּרְבָּתוֹ בְּכָל יוֹם עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, לְבַד מֵעֶרֶב פֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת (ג) שֶׁהָיוּ שׁוֹחֲטִין הַתָּמִיד בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, וְעַל כֵּן עִקַּר זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה לְכַתְּחִלָּה הוּא מִתֵּשַׁע וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה כְּנֶגֶד הַתָּמִיד שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִין בְּכָל יוֹם, וּמִכָּל מָקוֹם אִם הִתְפַּלֵּל מִשֵּׁשׁ וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה יָצָא אַחֲרֵי דְּעִקַּר זְמַנּוֹ שֶׁל תָּמִיד מִדְּאוֹרַיְתָא מַתְחִיל מֵאוֹתוֹ זְמַן. (ג) וְיֵשׁ מַהֲרַאשׁוֹנִים שֶׁמְּקִלִּין לְכַתְּחִלָּה מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה, (ד) וְעַל כָּל פָּנִים אִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל אוֹ לָצֵאת לַדֶּרֶךְ (ה) אוֹ שֶׁעָתָה יוֹכֵל לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר וְאִם יַמְתִּין עַל מִנְחָה קְטַנָּה לֹא יִהְיֶה לוֹ מְנֻיָּן, לְכֵלִי עָלְמָא מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל לְכַתְּחִלָּה מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה: (ב) וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה יָצָא. מִשְּׁמַע דְּמִקְדָּם לָכֵן לֹא יָצָא אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד [כֵּן כָּתְבוּ מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (זמן תפילת המנחה ס״א) וּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ג)], (ו) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים דְּסָבִירָא לְהוּ דְּאַף דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם הַחֲצִי שָׁעָה שֶׁאַחַר חֲצוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּזוֹ הַחֲצִי שָׁעָה לֹא יִתְפַּלֵּל שֵׁנִית. וְדַע דְּמֵה שֶׁכָּתַב עַד הַלַּיְלָה לְרַבָּנָן (ז) לְאוֹ דַּוְקָא, דְּהָא לְרַבִּי יְהוּדָה אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא בְּרָכוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְאַף אִם נִתְמַיֵּר שָׁם כְּהַמַּעֲשֶׂה רַב (סי׳ סה) מִסְתַּבְּרָא דְּבָזֶה מֻתָּר לְכֵלִי עָלְמָא: (ו) פְּרִי חָדָשׁ וּבֵית יַעֲקֹב (סי׳ צא) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ב) וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּפְרִי מְגַדִּים בְּאַשֶּׁל אַבְרָהָם (סק״א), וּבְאֶמֶת אַף דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין וּמִשּׁוּם זֶה אָסוּר מִקְּדָם, מִי גָּרַע מִסְּפֵק הִתְפַּלֵּל אוֹ לֹא הִתְפַּלֵּל דְּאִינוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְיֵשׁ לְדַחוֹת דִּכְיָון שֶׁקִּבְּעוּ חַז״ל זְמַנֵּי הַתְּפִלּוֹת וְהֵם אָמְרוּ שֵׁשׁ וּמֶחֱצָה הָוֵי מִתְּחִלָּה כְּלֹא הִתְפַּלֵּל בִּזְמַנָּהּ, **וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:** (ז) פְּרִי מְגַדִּים (א״א) בְּסָעִיף קָטָן ז׳: (ה) **וְנִרְאֶה לִי דְּאַף הַחֲצִי שָׁעָה שֶׁאַחַר חֲצוֹת לְמִנְחָה גְּדוֹלָה הוּא גַּם כֵּן שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת,** דְּהָא בְּגֶמָרָא אִיתָא (ברכות כו:) תַּרְוַיְיהוּ כִּי הֲדָדֵי, תֵּשַׁע וּמֶחֱצָה לְמִנְחָה קְטַנָּה וְשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה לְמִנְחָה גְּדוֹלָה, וְכִי הֵיכִי דְּשֵׁם הוּא זְמַנִּיּוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ג) דְּבֵין הָעַרְבַּיִם כְּתִיב בֵּיהּ (במדבר כח ד) מִכְּי יָנֵטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, דְּהַיְינוּ מִשֶּׁהַחַמָּה נוֹטָה לְמַעֲרָב דְּהוּא מֵשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה [רַשַׁ״י בְּרָכוֹת כ״ו (ע״ב ד״ה מנחה גדולה)]: (ג) כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִין לְהִתְעַכֵּב אַחַר כָּךְ גַּם כֵּן בְּקָרְבַּן הַפֶּסַח קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס הַשַּׁבָּת, דְּצְלִית הַפֶּסַח אֵינוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת [גְּמָרָא (פסחים נח.)]: (ג) הָרֹא״שׁ (בתשובה כלל ד סי׳ ט) וְהַטּוּר, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁמְּצַדֵּד כְּמוֹתָם: (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ה) כֵּן מַשְׁמַע בְּמָאמַר מָרְדְּכַי (סק״ב), וְכֵן מוּכָח בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳ דְּמִשּׁוּם תְּפִלָּה בְּצִבּוּר הִתִּירוּ לוֹ לִקְרֹא אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֹא בְּרָכוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְאַף אִם נִתְמַיֵּר שָׁם כְּהַמַּעֲשֶׂה רַב (סי׳ סה) מִסְתַּבְּרָא דְּבָזֶה מֻתָּר לְכֵלִי עָלְמָא: (ו) פְּרִי חָדָשׁ וּבֵית יַעֲקֹב (סי׳ צא) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ב) וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּפְרִי מְגַדִּים בְּאַשֶּׁל אַבְרָהָם (סק״א), וּבְאֶמֶת אַף דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין וּמִשּׁוּם זֶה אָסוּר מִקְּדָם, מִי גָּרַע מִסְּפֵק הִתְפַּלֵּל אוֹ לֹא הִתְפַּלֵּל דְּאִינוּ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, וְיֵשׁ לְדַחוֹת דִּכְיָון שֶׁקִּבְּעוּ חַז״ל זְמַנֵּי הַתְּפִלּוֹת וְהֵם אָמְרוּ שֵׁשׁ וּמֶחֱצָה הָוֵי מִתְּחִלָּה כְּלֹא הִתְפַּלֵּל בִּזְמַנָּהּ, **וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:** (ז) פְּרִי מְגַדִּים (א״א) בְּסָעִיף קָטָן ז׳: (ה) **וְנִרְאֶה לִי דְּאַף הַחֲצִי שָׁעָה שֶׁאַחַר חֲצוֹת לְמִנְחָה גְּדוֹלָה הוּא גַּם כֵּן שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת,** דְּהָא בְּגֶמָרָא אִיתָא (ברכות כו:) תַּרְוַיְיהוּ כִּי הֲדָדֵי, תֵּשַׁע וּמֶחֱצָה לְמִנְחָה קְטַנָּה וְשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה לְמִנְחָה גְּדוֹלָה, וְכִי הֵיכִי דְּשֵׁם הוּא זְמַנִּיּוֹת

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁאִם עוֹשֶׂה כְּרַבָּנָן וּמִתְפַּלֵּל מִנְחָה עַד הַלַּיְלָה שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, וְאִם עוֹשֶׂה כְּרַבִּי יְהוּדָה וּמִתְפַּלֵּל עַרְבִית מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה צָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל מִנְחָה (ז) בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. ד[וְעַכְשָׁו שֶׁנָּהֲגוּ לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה (ח) עַד הַלַּיְלָה אֵין לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית (ט) קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וְאִם בְּדִיעֲבַד הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית מִפְּלַג הַמִּנְחָה (י) וּלְמַעְלָה יָצָא, (יא) וּבְשָׁעַת הַדְּחָק יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה. הַגָּהּ: וּלְדִידָן בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ שֶׁנּוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית מִפְּלַג הַמִּנְחָה אֵין לוֹ לְהִתְפַּלֵּל (יב) מִנְחָה אַחַר כָּךְ, וּבְדִיעֲבַד (יג) אוֹ בְּשָׁעַת הַדְּחָק יָצָא (בית יוסף (ד״ה ומ״ש והוסף) בשם אהל מועד (שער התפילה דרך ב׳ נתיב ג׳) ורשב״א (נמקות ב. ד״ה ולענין)(*)) אִם מִתְפַּלֵּל מִנְחָה עַד הַלַּיְלָה (יד) *דְּהַיְנוּ עַד (ה) צֵאת הַכּוֹכָבִים: ב ה[אִם יֵשׁ לוֹ מַיִם (טו) צָרִיךְ

(*) ומה שמצוין בדפוסין הקודמין אחר תיבת הכוכבים טעות סופר הוא, כי לא נמצא זה רק במהרי״ל (הל׳ תפילה) והובא בדרכי משה ברל״ב (אות ו).

ד רַבָּנוּ יוֹנָה שָׁם (יח: ד״ה דעבד). ה לְשׁוֹן הַשּׁוּר בְּסִימָן צ״ב וְשָׁם צִיַּנְתִּי מוֹצָא הַדִּינִין.

בַּאֵר הַיטֵב

(ה) **צֵאת הַכּוֹכָבִים.** זֶה לְשׁוֹן דִּבְרֵי מֹשֶׁה (האריך ד״ה ומכנה), מַהֲרִי״ל הָיָה מִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּשָׁעַת הַדְּחָק סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים וְאוֹמֵר אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאֶה בָּעִיר לַיְלָה מִכָּל מָקוֹם עֲדַיִן יוֹם הוּא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ז) וְדַוְקָא בְּעִיר שֶׁתַּתָּיהּ גְּבוֹהִין אוֹ יוֹשֶׁבֶת בָּעֲמָק. וְעַכְשָׁו נוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה וּמַעֲרִיב סָמוּכִין זֶה לָזֶה כִּי סוֹבְרִים כְּרַבָּנָן, וּמַה שֶּׁמִּתְפַּלְּלִין עַרְבִית קֹדֶם הַלַּיְלָה הַיְינוּ מִפְּנֵי הַדְּחַק שֶׁטָּרַח הוּא לָאֲסֹף הַצִּבּוּר שָׁנִית, וְיָחִיד שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת יִמְתִּין עַד

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * דְּהַיְנוּ עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יד) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּיֵשׁ לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְאַחַר מִנְחָה עַד אַחַר שְׁקִיעָה, אַךְ בְּדִיעֲבַד יוֹכַל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַמַּקִּלִּים בָּזֶה. וּבְסֵפֶר סֵדֶר זְמַנִּים** (סי׳ ה) **כָּתַב לְעִנְיַן דִּיעֲבַד כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל אַחַר שְׁקִיעָה שֶׁיִּתְפַּלֵּל עַל תְּנַאי, אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם יִהְיֶה נֶחְשָׁב לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים יִהְיֶה לְשֵׁם עַרְבִית, וְאִם עָכְשָׁו הוּא לַיְלָה יִהְיֶה תְּפִלָּה זֹאת עוֹלָה לוֹ לְשֵׁם תְּפִלַּת עַרְבִית וְהַשְּׁנִיָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ יִהְיֶה לְתַשְׁלוּמִין** מַמָּשׁ דְּמִקָּדֶם לָכֵן הָוֵי רַק סָפֵק לַיְלָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה (ס״א), בְּהַאי פּוּרְתָא לֹא דָּק: (יא) **וּבְשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף אִם דַּרְכּוֹ תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית גַּם כֵּן בַּזְּמַן הַזֶּה. (טו) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְהָקֵל בָּזֶה רַק אִם עַל כָּל פָּנִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה קֹדֶם פְּלָג, אֲבָל אִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם גּוּפָא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג שׁוּב אָסוּר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית קֹדֶם הַלַּיְלָה דְּהָוֵי תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי בְּאוֹתוֹ יוֹם גּוּפָא. (טז) וְכָל זֶה אִם מִתְפַּלֵּל בְּיִחִידִי, אֲבָל צִבּוּר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ מִנְחָה וּכְשֶׁיִּלְכוּ לְבֵיתָם יִהְיֶה טָרַח לְקַבְּצָם שֵׁנִית לִתְפִלַּת עֲרָב וְיִתְבַּטֵּל תְּפִלַּת הַצִּבּוּר לְגַמְרֵי, הַקִּלּוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמֻּתָּר לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית סָמוּךְ לְמִנְחָה, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳. (יב) **מִנְחָה אַחַר כָּךְ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּיוֹם אַחֵר לֹא יִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג כֵּיוָן דְּתָמִיד מַחֲזִיק אוֹתוֹ זְמַן לִזְמַן תְּפִלַּת הָעֶרֶב, אֲפִלּוּ אִם בְּדַעְתּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים: (יג) **אוֹ בְּשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּגוֹן שֶׁהוּא שָׁעַת הַדְּחָק מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּשָׁעָה שֶׁנָּהֲגוּ עַד הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב. וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּסָעִיף קָטָן י״א דְּיֵשׁ לוֹ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל אָז מַעֲרִיב רַק אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, אִם לֹא שֶׁהוּא בְּצִבּוּר וְיִהְיֶה טָרַח לְקַבְּצָם שֵׁנִית כְּשֶׁיִּלְכוּ כָּל אֶחָד לְבֵיתוֹ: (יד) **דְּהַיְנוּ עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים.** (יז) לְאו דַּוְקָא, דְּעֵרֶךְ רְבַע שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים בְּוַדַּאי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא לְכֻלֵּי עָלְמָא וְאֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר סָמוּךְ לָזֶה וְכֵן אִיתָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בְּרל״ב (אות א). וְדַע דְּאַף שֶׁמַּהַמְחַבֵּר וְהָרַמ״א מַשְׁמַע דִּלְדִידָן דְּנוֹהֲגִים לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים מַתָּר לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֲפִלּוּ אַחַר שְׁקִיעָה עַד סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים, (יח) יֵשׁ פּוֹסְקִים רַבִּים שֶׁחוֹלְקִים בָּזֶה וְדַעְתָּם שֶׁתְּפִלַּת הַמִּנְחָה הוּא רַק קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וְלָכֵן לְכַתְּחִלָּה א]צָרִיךְ כָּל אָדָם לְזַהֵר לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה דַּוְקָא וּבְדִיעֲבַד אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעוֹד שֶׁלֹּא נִתְכַּסָּה הַשֶּׁמֶשׁ מֵעֵינֵינוּ, וּמוּטָב לְהִתְפַּלֵּל בְּזִמָּנָהּ בְּיִחִידוּת מִלְּהִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ בְּצִבּוּר. וּבְדִיעֲבַד יוּכַל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַמְקִלִּים לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שְׁקִיעָה עַד (יט) רְבַע שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים [אַךְ כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹל לְהַקְדִּים מְחַיֵּב לְהַקְדִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּסְפֵק בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲכָל אִם כְּבָר נִרְאוּ (כ) כּוֹכָבִים כְּבָר עָבַר זְמַן מִנְחָה בְּוַדַּאי דְּזֶהוּ סִימָן לְלַיְלָה כַּמְבֹאָר כָּל זֶה בְּסִימָן רצ״ג (ס״ב), עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה)]. אַךְ כָּל זֶה (כא) בְּדִיעֲבַד וּשְׁעַת הַדְּחָק גָּדוֹל אֲבָל לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי אֵין לְאַחַר זְמַן הַמִּנְחָה עַד אַחַר שְׁקִיעָה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לְאַחַר עַד סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים, וּכְבָר אָמְרוּ חַזַ״ל (ברכות כט:) בְּמַעֲרָבָא לָיְיטֵי אֲמַאן דְּמְצַלֵּי עִם דְּמְדוֹמֵי חַמָּה דִּילְמָא מְטָרְפָא לֵיהּ שַׁעְתָּא: **ב** (טו) **צָרִיךְ**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יז) אֲפִלּוּ לְמָחָר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל בְּיוֹם אֶחָד מִנְחָה אַחַר פְּלַג כְּרַבָּנָן וְעַרְבִית קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה. (יח) קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים: (ז) **בְּאוֹתָהּ שָׁעָה.** אֲלָא קֹדֶם פְּלַג דַּוְקָא: (ח) **עַד הַלַּיְלָה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַד בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא סָפֵק לַיְלָה: (ט) **קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר סוֹף שְׁקִיעָה, שֶׁהוּא לְדַעַת הַמְחַבֵּר בְּסִימָן רס״א (ס״ב) זְמַן מוּעָט קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְאַף עַל גַּב דְּגַם אָז אֵין לְהִתְפַּלֵּל עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים (יט) לֹא יָצָא. וּלְעֵיל (סק״ד) מְתֻבָּאַר דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בְּפוֹסְקִים אֵימַת הוּא פְּלַג הַמִּנְחָה, וְעַל כֵּן (יח) יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל שֶׁלֹּא לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אַף אִם הִתְפַּלֵּל שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה: (יא) **וּבְשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף אִם דַּרְכּוֹ תָּמִיד לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת עַרְבִית גַּם כֵּן בַּזְּמַן הַזֶּה. (טו) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְהָקֵל בָּזֶה רַק אִם עַל כָּל פָּנִים בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה קֹדֶם פְּלָג, אֲבָל אִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם גּוּפָא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג שׁוּב אָסוּר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית קֹדֶם הַלַּיְלָה דְּהָוֵי תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי בְּאוֹתוֹ יוֹם גּוּפָא. (טז) וְכָל זֶה אִם מִתְפַּלֵּל בְּיִחִידִי, אֲבָל צִבּוּר שֶׁהִתְפַּלְּלוּ מִנְחָה וּכְשֶׁיִּלְכוּ לְבֵיתָם יִהְיֶה טָרַח לְקַבְּצָם שֵׁנִית לִתְפִלַּת עֲרָב וְיִתְבַּטֵּל תְּפִלַּת הַצִּבּוּר לְגַמְרֵי, הַקִּלּוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמֻּתָּר לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית סָמוּךְ לְמִנְחָה, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳. (יב) **מִנְחָה אַחַר כָּךְ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּיוֹם אַחֵר לֹא יִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלָג כֵּיוָן דְּתָמִיד מַחֲזִיק אוֹתוֹ זְמַן לִזְמַן תְּפִלַּת הָעֶרֶב, אֲפִלּוּ אִם בְּדַעְתּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים: (יג) **אוֹ בְּשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּגוֹן שֶׁהוּא שָׁעַת הַדְּחָק מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּשָׁעָה שֶׁנָּהֲגוּ עַד הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב. וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּסָעִיף קָטָן י״א דְּיֵשׁ לוֹ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל אָז מַעֲרִיב רַק אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, אִם לֹא שֶׁהוּא בְּצִבּוּר וְיִהְיֶה טָרַח לְקַבְּצָם שֵׁנִית כְּשֶׁיִּלְכוּ כָּל אֶחָד לְבֵיתוֹ: (יד) **דְּהַיְנוּ עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים.** (יז) לְאו דַּוְקָא, דְּעֵרֶךְ רְבַע שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים בְּוַדַּאי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא לְכֻלֵּי עָלְמָא וְאֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר סָמוּךְ לָזֶה וְכֵן אִיתָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בְּרל״ב (אות א). וְדַע דְּאַף שֶׁמַּהַמְחַבֵּר וְהָרַמ״א מַשְׁמַע דִּלְדִידָן דְּנוֹהֲגִים לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים מַתָּר לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֲפִלּוּ אַחַר שְׁקִיעָה עַד סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים, (יח) יֵשׁ פּוֹסְקִים רַבִּים שֶׁחוֹלְקִים בָּזֶה וְדַעְתָּם שֶׁתְּפִלַּת הַמִּנְחָה הוּא רַק קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וְלָכֵן לְכַתְּחִלָּה א]צָרִיךְ כָּל אָדָם לְזַהֵר לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה דַּוְקָא וּבְדִיעֲבַד אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעוֹד שֶׁלֹּא נִתְכַּסָּה הַשֶּׁמֶשׁ מֵעֵינֵינוּ, וּמוּטָב לְהִתְפַּלֵּל בְּזִמָּנָהּ בְּיִחִידוּת מִלְּהִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ בְּצִבּוּר. וּבְדִיעֲבַד יוּכַל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַמְקִלִּים לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שְׁקִיעָה עַד (יט) רְבַע שָׁעָה קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים [אַךְ כָּל מַה שֶּׁיְּכוֹל לְהַקְדִּים מְחַיֵּב לְהַקְדִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּסְפֵק בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲכָל אִם כְּבָר נִרְאוּ (כ) כּוֹכָבִים כְּבָר עָבַר זְמַן מִנְחָה בְּוַדַּאי דְּזֶהוּ סִימָן לְלַיְלָה כַּמְבֹאָר כָּל זֶה בְּסִימָן רצ״ג (ס״ב), עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבֵאוּר הַלָּכָה (סק״ה)]. אַךְ כָּל זֶה (כא) בְּדִיעֲבַד וּשְׁעַת הַדְּחָק גָּדוֹל אֲבָל לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי אֵין לְאַחַר זְמַן הַמִּנְחָה עַד אַחַר שְׁקִיעָה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לְאַחַר עַד סָמוּךְ לְצֵאת הַכּוֹכָבִים, וּכְבָר אָמְרוּ חַזַ״ל (ברכות כט:) בְּמַעֲרָבָא לָיְיטֵי אֲמַאן דְּמְצַלֵּי עִם דְּמְדוֹמֵי חַמָּה דִּילְמָא מְטָרְפָא לֵיהּ שַׁעְתָּא: **ב** (טו) **צָרִיךְ**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

גַּם כֵּן הָכִי דְּאֵין לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה רַק עַד שְׁקִיעָה, וְהוּא הַתַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּרֵישׁ פֶּרֶק ד׳ דִּבְרָכוֹת (יח. ד״ה תפילת המנחה) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּכִי הֵיכִי דְּדָם נִפְסָל בְּשִׁקְרַעַת הַחַמָּה כֵּן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁתִּקְנוּ נֶגֶד הַתָּמִיד הוּא גַּם כֵּן עַד הַשְּׁקִיעָה לְבַד, וְלִכְאוֹרָה פְּשׁוּט דְּכַוָּנָתוֹ עַד תְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה כְּמוֹ לְעִנְיַן דָּם בְּסָפֵק דָּף (ע״ב) וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג׳. אָמְנָם יֵשׁ לְדַחוֹת דְּאָפְשָׁר דִּסְבִירָא לְהוּ לְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה דְּשֵׁם מִדְּרָבָּנָן בְּעָלְמָא, וְרַק בְּפֶסַח עֲבָדוּ הֲרָחָקָה מִתְּחִלַּת שְׁקִיעָה וְלֹא בְּתָמִיד, דִּבְתָמִיד אֵין הַדָּם נִפְסָל עַד סוֹף הַשְּׁקִיעָה, וּמִפְּלִיגִי בְּתְּפִלַּת הַמִּנְחָה יְהֵא מַתָּר לְהִתְפַּלֵּל עַד סוֹף שְׁקִיעָה], כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּמִנְחוֹת דף כ׳ עמוד ב׳ (ד״ה נפסל) בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים: (יכ) **מִגֵּן אַבְרָהָם** (סק״ה): (יג) **מִגֵּן אַבְרָהָם** (סק״ו) וְהוּא לְפִי שִׁיטַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ: (יד) **מִגֵּן אַבְרָהָם** (סק״ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יה) **אֶלְיָה רַבָּה** (סק״ד), וּדְלֹא כְּמִגֵּן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה סָעִיף קָטָן ג׳, עַיֵּן שָׁם שֶׁטָּעַמוּ. וְנִרְאֶה לִי דְּאַפְּלוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם מוֹדֶה בְּזֶמַנֵּינוּ דְּנוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה, דְּחוֹשְׁשִׁין לְדַעַת הַגְּרַ״א וְהַרְבֵּה מֵהָרִאשׁוֹנִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּתַכְלִית אַחַר שְׁקִיעָה הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּלְדִבְרֵיהֶם הוּא קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה שָׁעָה וּרְבִיעַ, אִם כֵּן בְּוַדַּאי אֵין לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל בְּדִיעֲבַד: (מו) **רַבָּה** (סק״ג): (מז) **מִגֵּן אַבְרָהָם** (סק״ז) וּמִגֵּן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״ח): (יח) **פְּרִי מְגַדִּים** (א״א סק״ז): (יט) **שִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים** (שם אות ב) **וּלְבוּשׁ וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת** וְהַגְּרַ״א בְּסִימָן רס״א (ס״ב) וְכֵנ״ל (בשעה״צ סק״י), וְגַם בְּסֵפֶר סֵדֶר זְמַנִּים (סי׳ ה) הֶחְזִיק בְּשִׁיטָה זוֹ, וְעַיֵּן שָׁם

שֶׁיִּשֵּׁב כָּל הַקְּשָׁיוֹת שֶׁהִקְשָׁה בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה (סי׳ יז) עַל שִׁיטָה זוֹ וּבֵאֵר דִּלְשִׁיטַת הַגְּרַ״א מֵיְשַׁב הַכֹּל [אֲבָל דִּבְרֵי הַגְּרַ״א בְּסִימָן זֶה בְּסָעִיף קָטָן ד׳ סוֹתֵר קְצָת לְדִבְרָיו שֶׁכָּתַב לְעֵיל, וְאֶפְשָׁר שֶׁכָּתַב רַק לְבָרֵר דַּעַת הָרַמ״א אֲבָל הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא סְבִירָא לֵיהּ כֵּן, וּרְאָיָתוֹ שֶׁכָּתַב דְּהָא לְכֻלֵּי עָלְמָא סִיּוּם הַמִּנְחָה עַד הַתְּחִלַּת עַרְבִית אֵינָהּ מְכֻרַּחַת דְּהָא יֵשׁ בֵּינֵיהֶם זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דִּלְדַעַת הַגְּרַ״א מִתְּחִיל תֵּכֶף אַחַר שְׁקִיעָה], וְגַם מִדִּבְרֵי הָרַדְבָּנוּ חֲנַנְאֵל (הובא בהגהות מיימוניות פ״ג אות ג) שֶׁהֵבִיא הַגְּרַ״א בְּסָעִיף קָטָן ה׳ מֻשְׁמָע גַּם כֵּן קְצָת הָכִי: (יט) שֶׁהוּא שִׁלְשֹׁת רְבָעֵי מִיל הַמְבֹאָר לְקַמָּן בְּסִימָן רס״א (ס״א): (כ) **אֲפִלּוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים שֶׁהוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת,** וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים רְאִיתִי הָרַבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁהַרְגִּילוּ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה זְמַן הַרְבֵּה אַחַר הַשְּׁקִיעָה עַד מִפֶּשׁ שֶׁהַכְּסִיף אַדְמִימוּת הַחַמָּה וְזֶהוּ וַדַּאי שֶׁלֹּא כְּדִין הוּא, עַיֵּן שַׁבָּת ל״ד עמוד ב׳: (כא) וְנִרְאֶה לִי עוֹד דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת הַגְּרַ״א וְהַגְּאוֹנִים דְּסִבְרֵי דְּתַכְלִית אַחַר הַשְּׁקִיעָה הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, מִכָּל מָקוֹם נוֹכַל לוֹמַר דִּבְשָׁעַת הַדְּחָק סוֹמְכִין עַל דַּעַת רַבִּי יוֹסֵי דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאָז עֲדַיִן יוֹם וַדַּאי הוּא עַד שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהַכְּסִיף הָעֶלְיוֹן וְהַשְּׁנִי לַתַּחְתּוֹן, וְלֹא גָּרַע מִמַּאי דְּאָמְרוּ בִּבְרָכוֹת ט׳ (ע״א) כְּדַאי הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי לִסְמֹךְ עָלָיו בְּשָׁעַת הַדְּחָק וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיָנֵינוּ, דְּסוּגְיָא דִּבְרָכוֹת בְּ׳ עַמּוּד א׳ אָזְלָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי דְּהָכָא בְּצֵאת הַכּוֹכָבִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ״א בְּרס״א (שם), וְכֵן הַסּוּגְיָא דְּפִסְחִים דף ב׳ (ע״א) דְּקָאָמַר וְהָא קָיְימָא לַן דְּעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים יָמְמָא הוּא [עַיֵּן בְּתוֹסָפוֹת שָׁם (ד״ה והא) שֶׁנִּדְחֲקוּ בָּזֶה, אֲבָל לְפִי דִּבְרֵי הַגְּרַ״א נִיחָא בְּפִשִׁיטוּת דְּהַסּוּגְיָא אָזְלָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי]:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְסִידוּר (סדר הכנסת שבת) כתב: ולענין תפלת המנחה שהיא מדברי סופרים אין למחות ביד המקילין להתפלל בזמן בין השמשות בין בחול בין בשבת, ובפרט בשעת הדחק בימות החורף שהיום קצר, וכמו שמצינו שהתירו חכמים איסור שבות מדברי סופרים בבין השמשות בשעת הדחק ולצורך מצוה עוברת.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah